

Kamu Arazilerine Kar Sporları Tesisleri Yapan Girişimcilerin Karşılaştığı Sorunlar

Problems Faced By Entrepreneurs Building Snow Sports Facilities on Public Lands

Berrak FETAHNA FIRAT¹
Yavuz TANYERİ²

¹Eskisehir Teknik Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü, Eskişehir, Türkiye
²Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetimi Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada, kış sporları ve kış turizmi kapsamında kamu arazisi olarak mekanik tesis (teleski, teledisk, telesiyaj, telekabin ve taşıyıcı bant vb. gibi) yapan girişimcilerin karşılaştığı sorunlar incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Ülkemizde kar sporlarına olan ilgi her geçen gün artsa da konaklama ve tesis gibi altyapı hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Kış turizmi ile ilgili devlet tarafından bazı düzenlemeler yapılmaktadır ancak bu düzenlemeler kar sporları açısından yeterli değildir. Bu bağlamda sıkça sorun yaşayanlardan biri de kar sporları mekanik tesis işletmecileridir. Araştırmada kamudan tahsisli arazi olarak kendi imkânları ile kar sporları mekanik tesisleri yapan 10 işletmeci ile gönüllülük esasına dayalı, yüz yüze görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularında, tesis işletmecileri tarafından bürokrasi ile mücadelenin zorlukları, muhatap oldukları kurum sayısının fazlalığı ve işletme sürecindeki bazı sorunlar dile getirilmiştir. Bu çalışmanın gelecekte bu sektöre yatırım yapacak girişimcilere yol gösterici olabileceği gibi, çalışmanın bu alanda bilimsel araştırma yapacak olanlar için de kaynak niteliği taşıması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kış turizmi, kar sporları, mekanik tesisler, girişimci, işletmeci

ABSTRACT

In this study, the problems faced by the entrepreneurs who buy public land within the scope of winter sports and winter tourism and build mechanical facilities (ski lift, teledisk, chairlift, telecabin, conveyor belt, etc.) are examined and solution suggestions are presented. Although the interest in snow sports is increasing day by day in our country, infrastructure services such as accommodation and facilities remain insufficient. Some regulations are made by the state regarding winter tourism, but these regulations are not sufficient for snow sports. In this context, some of those who frequently have problems are snow sports mechanical facility operators. In this research, on a voluntary basis, the face-to-face interview technique was applied to 10 operators who took land allocated from the state and built snow sports mechanical facilities with their own means. In this research, the data obtained by using the interview method, which is one of the qualitative research methods, were analyzed by the content analysis method. In the research findings, the difficulties of struggling with bureaucracy, the large number of institutions they consider, and some problems in the operation process were expressed by the facility operators. This study is intended to be a guide for entrepreneurs who will invest in this sector in the future, as well as a source for those who will guide scientific research in this field.

Keywords: Business executives, chairlift, entrepreneurs, mechanical facilities, snow sports, winter tourism

Giriş

Gelişmiş ülkelerde yaz ve kış şeklindeki tatil anlayışı, ülkemizde uzunca yıllar deniz, kum, güneş algısı dışına çıkmadı. Dünyadaki gelişim hızına eşdeğer olmasa da Türkiye’de de kış turizmi etkinliği bağlamında yapılan kar sporlarına katılımda artış görülmektedir. İncekara (1998), bu artışı “doğal zenginlik, manzara, flora, kültürel değerler gibi faktörlerle birlikte değişik yeme-içme, eğlence ünitelerinin kış turizminin cazibesini artıran önemli unsurlar” olduğunu vurgulamıştır. Değinen bu özellikler kış turizmi açısından değerli olması nedeniyle dünya turizminde de uzun süre yer edinmiştir (Altaş ve

Geliş Tarihi/Received: 20.04.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 05.06.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Berrak F. Fırat
E-mail: bff@eskisehir.edu.tr

Cite this article as: Fetahna, B. F., & Tanyeri, Y. (2022). Problems faced by entrepreneurs building snow sports facilities on public lands *Research in Sport Education and Sciences*, 24(2):54-59.

Copyright©Author(s) - Available online at sports-sciences-atunipress.org

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ark., 2015). Kış turizmi bağlamında, kar sporları (kayak, snowboard, snowblade, bigfoot, snow tubing, tur kayağı, biathlon, kayaklı koşu, hedikli yürüyüş, kızak vb. gibi) etkinliklerine talep artınca yeni kayak merkezleri ve tesisler yapılmıştır.

Yeni kayak merkezlerinin yapılmasıyla birlikte Lundberg ve ark (1995) göre çeşitli iş kollarını kapsayan 41 farklı alt sektörle ilişkili olan turizm etkinliği, yeni iş alanları yaratılmış oldu. Türkiye’de kış turizminin oluşmasıyla birlikte, her alanda yönlendirici ve denetleyici olan devlet, bu sektörün yasal sınırlarını oluşturmak ve belli bir düzen içinde yürümesini sağlamak için zaman zaman mevzuatları güncellemektedir.

Ulutürk’e (1998) göre “kamunun bir görevi de özel sektörün ekonomik faaliyetlerini sürdürüleceği istikrarlı ortamı sağlamak, belirlenen öncelikler yönünden teşvik ve yönlendirmeyi yapmaktır.” Turizm alternatifleri bakımından zengin bir coğrafya ve iklim kuşağında olan Türkiye’de bu sektörün desteklenmesine ilişkin olarak Toker (2007)’in, “turizmde özel sektör lokomotif işlevi görürken, devlet ise trenin ilerleyeceği demiryolu gibidir” görüşünün üzerine, Ulutürk (1998) de, “eğer demiryolu iyi dizilmiş ve hedef iyi belirlenmiş ise tren güvenli ve hızlı bir biçimde ilerleyecektir,” diyerek bu görüşü desteklemiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi turizm sektörünün güncel ihtiyaçlarını dikkate alan devlet, sektörün faaliyet alanlarını ve sınırlarını belirlemek üzere bir dizi yasal düzenleme yapmıştır. Bu bağlamda turizm ve teşvik sistemi ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler şunlardır;

- 1950 yılında çıkarılan 5647 sayılı “Turizm Müesseseleri Teşvik Kanunu,”
- 1953 yılında çıkarılan 6086 sayılı “Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu,”
- 1980 yılında alınan 8/1133 sayılı “Turizm Teşvik Çerçeve Kararı,”
- 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı “Turizm Teşvik Kanunu,”
- Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı,
- Son olarak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinin ardından 18.07.20021 tarih ve 7334 sayılı kanunla turizm teşvik kanunda çeşitli değişiklikler yapılmıştır.

Mevzuatta yapılan bu düzenlemelere rağmen, dünyadaki gelişim ve değişime uyum sağlama bakımından hala bazı sorunların yaşandığı ve sorunların kökten çözümlenemediği göstermektedir.

Bu sorunları sıkça yaşayanlardan biri de kar sporları mekanik tesis işletmecileridir. Bu çalışmada mekanik tesis işletmecileri ile yapılan görüşmeler sonucunda ortaya konulan sorunlar ve çözüm önerileri ele alınacaktır. Ayrıca bu çalışma, gelecekte bu sektöre yatırım yapacak girişimciler için yol gösterici olacağı gibi bu alanda bilimsel çalışma yapacak olanlar için de öncü-örnek olması amaçlanmıştır.

Kış Turizmi Kavramı

Ülker (1992), kış turizmi kavramını “genellikle karlı ortamlarda yapılan ve kış sporları uygulamalarının ağırlıklı olarak geliştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaşan bir turizm hareketi” olarak tanımlarken; Doğaner (2001) ise “kış turizmi, kar yağışına bağlı olarak dağların kar alabilen yükselti kuşağında ağırlık kazanan bir turizm çeşidi” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlar çoğaltılabilir. Ancak bu kavramlar kış turizmini tanımlama da eksik kalmaktadır. Çünkü, kış turizminin yapılabilmesi ve bu bağlamda kar sporlarının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi bakımından belirtilen tanımları aşağıdaki şekilde genişletmek gerekir.

Kar sporlarının yapılabileceği yükselti farkı ve eğimlere sahip, kış mevsimi süresince yeterli oranda kar alan ya da yapay kar üretme imkanına sahip olan, yeterli sayıda halatlı taşıyıcı (teleski, teledisk, telesiyej, telekabin vb. tesisler), eğitimci, kar tanzim aracı (snowtrack) ve kar sporları malzemesi kiralama işletmelerinin bulunduğu yerlerde gerçekleştirilen kış turizmi kompleksidir.

Kış turizminde ihtiyaç duyulan ekipmanlar ve alt yapı açısından önde gelen ülkeler; “Avusturya, Fransa, İtalya, İsviçre ile Kuzey Amerika’da ABD ve Kanada... olup bunları takiben de Doğu Avrupa ülkeleri ile Çin gelmekte ve Türkiye de gelişim gösteren ülkeler içerisinde” (Vanat, 2013). Bu çalışmada her ne kadar gelişim olduğu vurgusu yapılsa da Uluslararası Dağ ve Kar Turizmi Raporu (International Report on Snow & Mountain Tourism) (2014) verilerine göre; Türkiye’de 4’ten fazla mekanik tesisin olduğu kayak merkezi sayısı 8 iken, kayak yapanların toplam nüfusuna oranı ise ,01 olarak belirtilmiştir. Bu veriye göre Türkiye’yi kış turizmi açısından gelişim gösteren ülkeler arasında saymak gerçekçi bir yaklaşımdır.

Türkiye’de Tarihsel Süreç İçinde Yapılan Kar Sporları Mekanik Tesisleri

Türkiye’de kayak sporu 1934 yılında federasyonun kurulmasıyla birlikte resmîyet kazanmış, bu gelişimin ardından oluşturulan kayak milli takımımız 1936’da Almanya Garmisch-Partenkirch en kayak merkezinde yapılan kış olimpiyat oyunlarına katılmıştır. Uzunca yıllar mekanik tesis olmadığı için kayak yapanlar dağlara tırmanarak çıkıp yamaçtan aşağı kayarak iniş yapmaktaydılar (Tanyeri, 2018). Yaklaşık 30 yıl sonra, Türkiye’nin ilk teleski tesis 1963 yılında Spor-Toto hâsılatından BTGM (Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü) tarafından Sarıkamış Çamurlu Dağ’a yapılıncı tırmanarak kayak yapma çilesi de son bulmuş oldu.

Bursa Uludağ’ın 1961 yılında, Milli Park statüsüne alınmasını (Adamış, 2020) takiben, 1964 yılında Büyük Otel işletmecisi Bülent Garan tarafından Uludağ’da özel sektöre ait ilk teleski yapıldı. Yine, 1969’da Spor-Toto hâsılatından ayrılan 5 960 720 59 lira bütçe ile Ankara-Elmadağ, Bitlis-Çiftkaya, Bingöl-Yolçatı’ya teleski, 1970 yılında ise Bursa-Uludağ, Erzurum- Palandöken ve Kayseri-Erciyes’e de tek kişilik oturaklı telesiyejler BTGM tarafından yaptırıldı (Abalı, 1974).

Devletin girişimleri ile yapılan mekanik tesisler öncü-örnek olunca kar sporlarına ilgi artmaya başladı. Talebin artması nedeniyle 1972’de yine Bülent Garan tarafından Uludağ Kuşaklıkaya’ya tek sandalyeli telesiyej yaptırıldı. Bunu takiben diğer girişimciler de devletten arazi tahsisi olarak teleski ve telesiyejleri yaptırınca, Uludağ’daki kar sporları mekanik tesis sayısı 5’e ulaştı. Bu gelişmeler sonucunda, o tarihlerde, Türkiye’nin tek ve en gözde kış turizmi ve kar sporları merkezi Uludağ oldu.

Ülkenin birçok yerinde tesis yapılmış olmasına rağmen Uludağ’ın popülaritesine karşı alternatif arayan girişimci (sonradan Bolu Kartal Otel işletmecisi olan) Murtazaoğlu, 1972’de Turizm Tanıtma Bakanlığı’ndan İstanbul’a yakın olmasına dikkate alarak Köroğlu Dağı- Kartalkaya Kayak Alanı’nın tümünün tahsisini talep etti (Ülker, 2002). 1972’de başlayan girişiminden altı yıl sonra sonuç alınca 1978 yılında Bolu/Köroğlu Dağı’nda Kartal Otel ve mekanik tesis faaliyete geçti (Kartal Otel Tarihi, çevrimiçi, 2022)

Kış turizmi Uludağ ve Kartalkaya ile sınırlıyken, 1992 yılına kadar sadece performans amaçlı spora hizmet eden Erciyes, Palandöken ve Sarıkamış vb. gibi kayak merkezlerinin yapılmasıyla

Tablo 1.
Kar Sporları ve Faal Kış Turizm Merkezlerindeki Mekanik Tesis Dağılımı

Kış Sporları Merkezleri	Tesis Sayısı
Bursa Uludağ	18
Erzurum Palandöken ve Konaklı	16
Bolu Köroğlu Dağı–Kartalkaya	12
Kayseri Erciyes	9
Sarıkamış Cibültepe ve Çamurlu Dağ	6
İzmit Kartepe	4
Davraz	3
Kastamonu–Çankırı Ilgaz Dağı	2
Toplam Tesis Sayısı	70

birlikte bugün Türkiye’de 8 tanesi faal turizm yapan, 21 tanesi ise yerel ve sportif hizmet veren kayak merkezi sayısı 29’a ulaştı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerinde güncellenmemiş olan, ancak kayak merkezlerini ziyaret ettiğimizde faal kış turizmi hizmeti veren ve kış sporlarına ev sahipliği yapan merkezlerdeki mekanik tesis sayısı tablo 1’de gösterilmektedir.

Yöntem

Araştırmada derleme, gözlem ve görüşme verileri dikkate alınarak nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Bu araştırmada kamudan tahsisli arazi olarak kar sporları mekanik tesisini yapan işletmecilerin gözünden tahsis aşaması ve işletme sürecinde yaşadıkları sorunları belirlemek ve çözüm önerilerini oluşturmak amacıyla, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni, Türkiye’nin farklı kış sporları merkezlerindeki kar sporları mekanik tesis işletmeciliği yapan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise görüşmeleri kabul eden on (10) işletmeci oluşmuştur. Katılımcıların isimlerini korumak amacıyla her birine alfabetik sıra ile harf verildi (A, B, C...).

Veri Toplama Araçları

Kış turizmi kapsamında kar sporları mekanik tesis işletmeleri ile ilgili sorunların belirlenebilmesi için sektörün içinde yer alan girişimciler ile bireysel görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Nitel araştırma verileri geçerlik – güvenilirlik açısından Türkiye’nin farklı bölgelerinden olmasına özen gösterilmiştir. Katılımcılar on (10) kış sporları ve kış turizmi işletmecisinden oluşmaktadır. Katılımcıların tümü ile gerçekleştirilen açık uçlu yüz yüze görüşme sırasında konu çerçevesi içerisinde kalmaya dikkat ederek ses kaydı yapılmıştır. Görüşme süreleri 30 ila 45 dakika arasında olmuştur. Tüm görüşmelerde gizlilik ilkesine özen gösterilmiştir.

Nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında üç temel yöntem kullanıldı. Bunlar, gözlem, görüşme ve belge incelemesidir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan açık uçlu görüşme konuları belirlenirken öncelikle alan taraması yapılmış ve problemin konusu ile ilgili olmaları nedeniyle; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü (MPDKGM), Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, Makine Mühendisleri Odası (MMO) ile ilgili mevzuatlar incelenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma grubu ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ilişkin bulgular yer almaktadır

Tablo 2.
Katılımcılara Ait Demografik Özellikler (n = 10)

Değişkenler	Kategoriler	N
Cinsiyet	Erkek	8
	Kadın	2
Yaş	25–35	1
	36–45	3
	46–55	2
	56 ve üzeri	4
Eğitim Durumu	Lise	7
	Üniversite	3

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların 8’i erkek, sadece 2’si kadın işletmeci olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş grupları incelendiğinde 1 kişi 25–35 yaş, 3’ü 36–45 yaş, 2’si 46–55 yaş, 4’ü 56 ve üstü yaşta oldukları; eğitim durumu açısından ise, 7’si orta öğrenim mezunu, 3’nün ise lisans düzeyinde eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların tesisi işletme sürecine bakıldığında; 1’i 1–4 yıl, 2’si 5–10 yıl, 7’si ise 20 yıldan daha uzun süredir işletmecilik yaptığı belirtilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılardan 1’i Milli Emlak Genel Müdürlüğü’nden, 1’i Belediyeden, 3’ü Orman Genel Müdürlüğü’nden, 3’ü Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü’nden ve 2’si ise Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan tahsis aldığı belirtilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde işletmeleri denetleyen kamu kurum/kurumları 3’ü Orman Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Jandarma, 1’i Belediye, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 3’ü Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü ve Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü ve 3’nün ise Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü tarafından denetlendiği görülmektedir.

Tablo 3.
İşletmecilerin Tesisini İşletme Süreleri

Değişkenler (Süre)	N
1–9 yıl	1
10–19 yıl	2
20 yıldan fazla	7

Tablo 4.
İşletmecilerin Tahsisi Aldığı Kurumlar

Değişkenler	N
Milli Emlak Genel Müdürlüğü	1
Belediye	1
Orman Genel Müdürlüğü	3
Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü	3
Turizm Bakanlığı	2

Tablo 5.
İşletmecileri Denetleyen Kamu Kurum/Kurumları

Değişkenler	N
Orman Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Jandarma	3
Belediye, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü ; Kültür ve Turizm Bakanlığı	1
Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü ve Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü, Jandarma, Kültür ve Turizm Bakanlığı	3
Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü	3

Tablo 6.
İşletmecilerin Tahsis Aldıktan Sonra Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Değişkenler	f	%
İşimiz doğaya ve iklime bağı	10	14,5
Stresli bir iş	9	13,1
Severek yapıyorum ama kar etmiyorum	5	7,2
Kış mevsiminde personeli geçici olarak çalıştırıyorum	5	7,2
Yıllık kontrollerde denetleyici kurum fazla olması	10	14,5
Çaresizce yaptığımız bir iş	10	14,4
Mevsimlik ve kâr hacmi düşük bir iş	10	14,5
Arıza halinde yurtdışından yedek parça getirilmesinin zorlukları var	10	14,5

Tablo 6'da çalışmaya katılanların işletmenin hizmete girmesinden sonra yaşadıkları genel sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların tamamı (%14,5'i) yaptıkları işin doğa ve iklime bağımlı olduğunu, kısa süreli ve iş hacminin düşük olmasından yakındıkları, yanı sıra sezon içinde tesiste arıza olması halinde yurt dışından yedek parça temin edilmesinin güçlüğü ve uzun zaman alması durumunda zarar boyutunun büyük olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir. Yine tamamına yakını (13,1'i) stresli bir iş olduğunu, %7,2'si yaz turizmi işletmeciliği yapmadıkları için zorunlu olarak mevsimlik personel çalıştırdıklarını, bunun da eleman bulmada güçlük yarattığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 5'i ise tahsisi zorunluluk nedeniyle devam ettirdiğini ifade etmiştir.

Tablo 7'de çalışmaya katılan işletmecilerin tahsis uygulamalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde tamamı (%24,4'ü) tahsisin iyi bir uygulama olduğu belirtilmiştir. Yine tamamına yakını (%22'si) tahsis sürecinin doğru işlemediğini, %19,5'i tahsisin tek sistem üzerinden yürütülmesini ve idareler arasında uygulama farklılıkları olduğu yönünde görüş bildirilmiştir. Araştırmaya katılan 6 (%14,6'sı) işletmeci ise sistemin çok başlı olduğu yönünde görüş belirtilmiştir.

Tablo 8'de çalışmaya katılan işletmecilerin tesis işletmesi dışında ancak tesisi ilgilendiren konularda yaşamış oldukları sorunlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, tamamı %21,3'ü kurumlarda iş yaptırma kaygısı ve işletmeciler arasında iş birliği olmadığını konusunda ortak sorunları dile getirmişlerdir. %17,1'i ise tesis için gerekli olan güncel alt yapı hizmetlerinin yapım aşamasında

Tablo 7.
Devletten Tahsis Alan Girişimcilerin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.

Değişkenler	f	%
Tahsis iyi bir uygulama	10	24,4
Tahsis süreci doğru işlemiyor	9	22
Tahsis tek sistem üzerinden yürütülmeli	8	19,5
İdarelerin uygulamalarında fark var	8	19,5
Sistemde çok başlılık ve yetki karmaşası bulunuyor	6	14,6

Tablo 8.
İşletmecilerin Ulaşım ve Altyapı Hizmeti Alırken Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerin Dağılımı.

Değişkenler	f	%
Kurumlarda iş yaptırma kaygısı	10	21,3
İşletmeciler arası işbirliğinin çıkara dayalı olması	10	21,3
Altyapı hizmetlerini çözmede yaşanan güçlükler	8	17,1
Denetleyici kurum sayısının fazlalığı	7	14,9
Doğa ve iklim şartlarından kaynaklı aksaklıklar nedeniyle psikolojik baskı	6	12,7
İnsanların farklı beklentilerine cevap verememe	6	12,7

Tablo 9.
Katılımcıların Kesintisiz ve Kaliteli Hizmet Verilebilmesine İlişkin Önerileri

Değişkenler	f	%
Tahsis işlemlerinin tek kurum tarafından yapılmalıdır.	10	19,3
Tahsislerin tek tip olmalıdır.	10	19,3
İşletmecilere sıfır faizli kredi verilmelidir.	9	17,4
Denetim sadece Turizm Bakanlığı tarafından yapılmalıdır.	8	15,3
Yasalara uyan ve kaliteli hizmet veren işletmelere teşvik edilmelidir.	8	15,3
Tahsis süreci sonunda mevcut işletmeciye en az onbeş (15) yıl daha kullanım hakkı verilmelidir.	7	13,4

yaptıkları işleri tekrar tekrar yapmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan işletmecilerden %14,9'u, denetleyici kurumların birden çok olmasının işleri zorlaştırdığını, %12,7'si ise turistlerin farklı beklentilerinin işletme tarafından karşılanmadığı için psikolojik çatışma yaşadıklarını belirtilmiştir.

Tablo 9'da çalışmaya katılan işletmecilerin önerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde tamamı (%19,3'ü) tahsis işlemlerinin tek kurum tarafından yapılmasını tek tip tahsis olması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında işletmecilerin %17,4'ü işletmecilere sıfır faizli kredi verilmesi gerektiğini, %15,3'ü tahsis ve denetimlerinin tek elden Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılarak kaliteli hizmet verenlerin teşvik edilmesi gerektiği şeklinde öneride bulunmuşlardır. 7 katılımcı ise tahsis süresi sonunda mevcut işletmeciye en az on yılda daha kullanım hakkı verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Tartışma

Turizm sektörünün teşvik edilmesi ve korunması gerekmektedir. Çünkü Usta (1992)'ya göre turizm emek-yoğun bir sektör olduğu için istihdam yaratıcı etkisi gerek yabancı gerekse yerli turistler arasında sosyal kaynaşmayı, kültürel alışverişi sağlamaktadır. Bu nedenle, ülke açısından yaz turizmi olduğu kadar kış turizmi de önemli ve dikkate alınması gereken turizm politikalarından biri olmalıdır.

Turizm yatırımları ile ilgili yaşanan başlıca sıkıntılardan biri; kamuya ait arazi tahsisi ile ilgilidir. Kış turizmi ve kar sporları ile ilgili tesis yapılacak araziler çoğunlukla devlete ait olan Milli Emlak, Orman, Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlükleri'nin arazileridir. Gündoğan'a (2011) göre "bu kurumların yönetim şekli çağımızın proje geliştirme ve oluşturma anlayışı ile modern yatırım şartlarına tam bir terslik içerisinde" olması nedeniyle soruna kalıcı bir çözüm getirilememiştir.

Araştırmaya katılan işletmecilerin tamamı işlerinin öncelikle iklim şartlarına ve doğaya bağı olduğu konusunda ortak görüş belirtmişlerdir (bkz. tablo 6). Kış sporlarının en temel ihtiyacı kar, iklim ve doğa hareketleri ile direkt ilişkili bir nesnedir. Bu nedenden ki, her bir kar kristali kış turizmi ve kar sporlarının sürdürülebilirliği için altın değerinde öneme sahiptir. Son yıllarda gerçekleşen küresel ısınma ve iklim krizi konularının gündeme geldiği dönemde hava şartlarının dengesizliği ve belirsizliği kış turizmi sektörünü doğrudan etkilemektedir. Aksay ve ark (2005) göre, büyük bir kısmı yarı-kurak bir iklimin etkisi altında olan Türkiye, küresel ısınmadan en fazla etkilenecek ülkelerin başında gelmektedir. Karı kâra dönüştüren ürünün pazarlandığı kış turizmi ve kar sporları etkinliklerine katılan dünyadaki toplam "turist sayısı 2018 yılı itibarıyla yaklaşık 120 milyon kişi olup" bu bağlamda "yılda 400 milyon ziyaret gerçekleştirilmektedir" (Vanat, 2018). Bu kadar yüksek rakamlara ulaşan bir sektörün en temel malzemesi kar olduğuna göre, mekanik tesis işletmecilerinin serzenişlerinde tek haklılık payı

ısının yüksek ve kar yağışının yetersiz olmasıdır. Ancak, küresel ısınma ve iklim değişikliği gerçeğine rağmen özellikle Uludağ'daki işletmeciler, maliyetten kaçınıp yapay karlama sistemini yapmak yerine kaderini doğal iklim koşullarına bırakmışlardır.

Mekanik tesis işletmecileri açısından ekstrem bir durum olmadığı zamanlarda bile çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bunun tek nedeninin ise yetki karmaşası nedeniyle farklı kurumların denetim (bkz. tablo 5) ve kontrol yapmalarıdır. Bu sorun işletme sürecinde yaşandığı gibi, tahsis aşamasında da yaşanmaktadır. Tahsis yapılacak alandaki parsellerin farklı kurumlarda olması kış turizmi girişimcilerinin bu sektöre yatırım yapmaktan uzak durmalarına neden olmaktadır.

Katılımcılar tarafından tamamı devletin turizm amaçlı yer tahsisi uygulamasına olumlu bakılmasına rağmen, tahsis sürecinin doğru işlemediğini, tahsisleri yapan kurumların farklı mevzuatlar ve usuller uygulandığı belirtilmiştir (bkz. tablo 4). Bir alanın sorumluluğunun birden fazla kurumun kontrolü altında olması nedeniyle girişimciler sürekli sorun yaşadıklarını ifade etmektedirler.

A katılımcısı bunu şu şekilde belirtmiştir;

A: "...tesis yeri için Orman Bakanlığı ile muhatap olurken, işletme denetimi sırasında Makina Mühendisleri Odası (MMO) Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü'ne hesap verirken, kontroller için de Jandarmaya hesap vermek durumunda kalıyorum. Ayrıca, tahsis süresinin bitimini takiben, süre uzatımı ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır."

Türkiye'deki kayak merkezlerinin arazilerinin hemen hepsi farklı kurumlara aittir. Bu nedenle de girişimciler, tahsis aşamasında farklı uygulamalara maruz kalmaktadır. Örneğin; Kartalkaya, Uludağ ve Sarıkamış'taki kayak merkezlerinin hepsi orman alanı içindedir. Ancak Kartalkaya Orman Genel Müdürlüğü, Uludağ ise Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Sarıkamış ise Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındadır. Bu durumda da her kurumun tahsis usul ve işlemlerinde farklı uygulamalarla karşılaşılmaktadır.

Erzurum Palandöken'de özel sektör tarafından işletilen iki tesis kısmi olarak orman arazisi içinde kalmakta, diğer alanlarda bulunan tesisler Erzurum Büyükşehir Belediyesi tarafından Milli Emlaktan tahsisli olarak alınmıştır. Ayrıca, 2011 Üniversite Kış Oyunları için Konaklı Kayak Merkezine yapılan tesisler de belediyeye devredilmiş olup, bu bölgede orman arazisi bulunmadığı için tesislerin kontrolü sadece MMO tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle, Palandöken, Konaklı ve Erciyes kayak merkezleri tek bir kurum tarafından işletilmektedir. Bu durumu işletme sorumlusu şu şekilde belirtmektedir;

C: "...kayak merkezinin arazisi belediyemizce Milli Emlak'tan satın alındığı için MMO dışında hiç kurum ile muhatap olmuyor ve işletme sırasında sorunlar yaşamıyoruz."

E: "...21 Temmuz 2006 tarihli Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkındaki Yönetmeliğin 19 maddesine göre; yatırım amaçlı tahsisler, kiralama, irtifak hakkı ve kullanma izni şeklinde yapılmaktadır. Oysaki bütün kurumların aynı uygulamayı yapması ve tahsis süresinin sabit olması belirsizliklerin ortadan kalkmasını sağlayacağı gibi hukuksal anlaşmazlıkların çıkmasını da önleyebilir."

Yatırımcıların en çok yakındıkları bir diğer konuda kar sporları mekanik tesislerinin yıllık ve günlük bakımlarına ilişkin kontrol ve denetimlerinin Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Makine Mühendisleri Odası ve Jandarma tarafından yapılmasıdır (bkz. tablo 7).

Kontrol ve denetimlerin tek bir kurum tarafından yapılması sistemin işleyişini kolaylaştıracaktır. Örneğin, Avrupa'da kontrol ve denetim "halatlı taşıyıcılar birliği" tarafından yapıldığı için işletmeler Türkiye'deki gibi bürokrasi ile uğraşmadan hizmet karşılığı belli bir miktar ödeyerek yaptırımlardır. Ayrıca, kar sporları tesisi bulunan araziler başta doğa koruma kuralına uymak ve turizm bakanlığının belirlediği sınırlar ölçüsünde hareket etmeleri koşulu ile özel sektöre tahsis edilmiştir (Mursalov, 2009). Fransa'da en az 5 mekanik tesisi bulunan 233 kayak merkezi ve yılda 1 milyondan fazla ziyaretçi ağırlayan ve uluslararası nitelikte olan 14 büyük kayak merkezi bulunmaktadır. 2019 kış sezonunda Fransadaki kayak merkezlerini ziyaret eden kişi sayısı 58,1 milyon kişidir. Bu kapsamda Mont Blanc Dağlarının eteklerindeki üç vadiye yayılmış durumda olan Evasion Mont Blanc bölgesinin en popüler kış turizmi merkezi Megève'dir. Çevresi çam ormanları ile kaplı Megève bölgesi, Avrupa'nın en ünlü ve en pahalı kış turizm merkezlerindedir (Mursalov, 2009).

Tablo 3'te tesislerin işletim süresine ilişkin olarak katılımcıların verdiği cevaplarda görüleceği gibi 10 kişiden 7'sinin yirmi yılı aşkın süreden beri bu işi yaptıklarını anlaşılmaktadır.

Katılımcılardan A;

"...Tahsis süresinin bitimini takiben, süre uzatımı ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır." şeklinde bir sorunu dile getirmiştir. İşletmecinin tahsis süresinin uzatılmasına yönelik sorun ve talebi dikkate alındığında; yirmi yılı aşkın süreden beri kullanılan tesisin teknolojik şartlara uygun olarak yenilenip iş güvenliği mevzuatına uygun hale getirilmesinin kesinleşmesi sonrasında tahsis uzatma süresinin değerlendirmesinin gerektiği görülmektedir.

Tablo 9'da görüldüğü üzere girişimcilerin kesintisiz ve kaliteli hizmet verebilmeleri için sundukları öneriler arasında sıfır faizli, on yıl geri ödemesiz kredi talebi olduğu görülmektedir.

Örnek olarak katılımcılardan B;

"...Tesislerimizi teknolojik yeniliklere adapte edebilmek için kamu bankalarından en az 10 yıl geri ödemesiz ve sıfır faizli kredi verilmesi hizmet kalitemizi arttıracaktır." şeklinde ifade etmiştir.

Bu konu ekonomist ve maliyecilerin konusu olmasına rağmen, ülkemizdeki yıllık enflasyon rakamları dikkate alındığında sıfır faizli kredi verilmesinin pek mümkün olmadığını söyleyebiliriz. Ancak, Trout ve Rivkin'in de (2006) belirttiği üzere işletmecilerin bazı durumlarda mevcut durumu algısal olarak karlı bulmaması ve yeniden yapılandırma isteklerini her zaman talep edeceklerdir. Devletin turizm yatırımcısını korumasına verilebilecek en bilinen örneklerinden biri 1982 yılına kadar yapılan yatırımlar, 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu'na dayalı olarak yapılmıştır. Uludağ I. bölgedeki tesislerin büyük birçoğu bu kanun kapsamında yapılmıştır. Toker'e (2007) göre; bu kanunla getirilen teşvik tedbirlerinden yararlandıkları için de on yıl süreyle vergi muafiyetinden yararlanmışlardır. Bu nedenle de yaptıkları yatırım giderinin büyük bir bölümünün geri dönüşümünü sağlamışlardır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen veriler dikkate alındığında yapılabilecek düzenlemeler ve öneriler;

- Turizm arazileri için tahsis yapmakla yetkili olan her kamu kurumunun prosedürü farklı olduğu için, yatırım girişiminde bulunanlar farklı bürokratik işlemler yüzünden yıllarca uğraşmak

zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Örneğin; mevcut durumda farklı kurumların yaptığı arazi tahsisleri; 29, 30 ve 49 yıllık olarak yapılmaktadır. Bu nedenle de hem tahsis hem de denetimler tek kurum (Kültür ve Turizm Bakanlığı) üzerinden yürütülmelidir.

- Yasada yapılacak düzenlemeyle başlangıç sırasında girişimcinin sunduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından onaylanan proje haricinde eklenti vb. şeyler yapan yatırımcının tahsisinin iptal edilerek dağ mimarisinin bozulmasının ve gecekondulaşmanın önüne geçilebilir. Zorunlu hallerde (doğal afetlere karşı önlem, elektrik, doğalgaz, iletişim hatları vb. gibi) yapılacak iş ve işlemlerin ise sadece bakanlık izni ve onayına bağlı yapılması gerekmektedir. Bakanlık ise bu düzenlemeleri memur yetkisine bırakmaktan ziyade çıkarılacak yönetmelik esaslarına uygun olarak yapmalıdır.
- Tahsisi biten yatırımcının süre uzatım talebi, sadece tesisi yeni den ve standartlara uygun olarak yapma şartına bağlanmalıdır.
- Gelişmekte olan bölgelerde yatırım yapan girişimcilerin tesislerinde kullanılan su, elektrik, doğalgaz vb. ihtiyaçlarına indirim uygulanabilir.
- Kış sporları mekanik tesisi işletmecilerinin STK'ları bulunmamaktadır. Bu nedenle girişimcilerin ortak sorunlarının çözümü açısından kendi aralarında dernek ve birlik oluşturmaları lehlerine bir girişim olabilir.
- Gelişmiş ülkelerde kayak ve kar hizmetlerinde alanında uzmanlaşmış personel çalıştırılmaktadır. Türkiye'de ise yaz turizminde de çalıştırılan elemanlar alanında uzman olmayıp aynı zamanda kış turizminde çalıştırılmaktadırlar. Bu sorunu çözmek için üniversitelerin turizm fakülteleri ve turizm meslek yüksekokullarına "kış turizmi, kayak ve kar hizmetleri bölümü" açılarak kış turizmi uzman personeli yetiştirilmesi halinde hizmet kalitesi artacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye Uyanık'a göre (1943) 2000–4000 metre arasında değişen yükseltideki dağlara sahiptir. Kar sporları ve kış turizmi alanında dünyada gelişmiş olan Amerika ve Orta Avrupa (Vanat, 2013) ülkelerine bakıldığında; tesis yapma, doğru planlama, tesisleşme, yapılaşma ve işletme mevzuatının tek kuruma bağlanmış olması sonucunda kış turizmi gelirinden yüksek pay almaktadırlar. Bu nedenle Türkiye'de de kar sporları ve kış turizmi alanlarının tahsisi, planlaması, tesis yapımı ve işletme denetiminin tek kurum ve tek mevzuatla bağlı olması halinde, kar sporları tesisi yatırımcıları teşvik edilebilecek; buna paralel olarak tesis sayısı artacak ve kış sporları yaygınlaştığı için istihdam olanakları yaratılıp ulusal ekonomiye de önemli bir oranda katkı sağlanacaktır. Sıralanan hususlar dikkate alındığında yapılan bu çalışma, sorunların çözümü, mevzuatın güncel ve ihtiyaçları karşılayacak şekilde getirilmesi ve ileride bu alanda yapılacak araştırmalara da kaynak olması açısından önemlidir.

Hasta Onamı: Sözlü hasta onamı bu çalışmaya katılan hastalardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – B.F.F., Y.T.; Tasarım – B.F.F., Y.T.; Denetleme – B.F.F., Y.T.; Kaynaklar – B.F.F., Y.T.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – B.F.F., Y.T.; Analiz ve/veya Yorum – B.F.F., Y.T.; Literatür Taraması – B.F.F., Y.T.; Yazıyı Yazan – B.F.F., Y.T.; Eleştirel İnceleme – B.F.F., Y.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from all participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – B.F.F., Y.T.; Design – B.F.F., Y.T.; Supervision – B.F.F., Y.T.; Funding – B.F.F., Y.T.; Materials – B.F.F., Y.T.; Data Collection and/or Processing – B.F.F., Y.T.; Analysis and/or Interpretation – B.F.F., Y.T.; Literature Review – B.F.F., Y.T.; Writing – B.F.F., Y.T.; Critical Review – B.F.F., Y.T.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

References

- Abalı, A. (1974). *Cumhuriyetimizin 50. Yılında Gençlik ve Spor* (p. 76). Ankara. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Adamiş, E., & Özçoban, E. (2020). Kış Turizminin Dijital Medya Haberlerinde Temsili: Uludağ Kayak Merkezi Üzerine bir Söylem. *International Journal of Social Inquiry*, 13(1), 1–26.
- Aksay, C. S., Ketenoğlu, O., & Latif, K. U. R. T. (2005). Küresel Isınma ve İklim Değişikliği. *Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Fen Dergisi*, 1(25), 29–42.
- Altaş, N., Altaş, N. T., Çavuş, A., & Zaman, N. (2015). Türkiye'nin kış Turizmi Koridorunda Yeni bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 345–365.
- Kartal Otel Tarihi (2002). Retrieved from <https://www.kartalkayaotel.com.tr/kartalkaya-tarihi/>. Erişim tarihi: 20.01.2022.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası* (Baskı. 178). İstanbul: Çantay Kitabevi.
- İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları*. İstanbul: Ticaret Odası Yayınları.
- Lundberg, D. E., Krishnamoorthy, M., & Stavenga, M. H. (1995). *Tourism economics*. Chichester: John Wiley and sons.
- Mursalov, M. (2009). *Bir Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Olarak Kış Turizmi ve Kış Turizmi Açısından Azerbaycan'ın Guba â€“Haçmaz Turizm bölgesinin Arz Potansiyeli* [Doctoral dissertation]. İzmir: DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Tanrıvermiş, H. T. D., & Gündoğan, S. Y. (2011). Türkiye'de Kamu Taşınmazlarının Turizm Yatırımlarına Tahsis İşlemleri ve Sorunlarının Analizi [Doktora Tezi]. Ankara: Ankara üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı.
- Tanyeri, Y. (2018). *Kayak Tarihi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Toker, B. (2007). Türkiye'de Turizm Sektörü Teşviklerinin Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 81–92.
- Trout, J., & Rivkin, S. (2006). *Odlíš se, Nebo Zemři: Jak Si Zajistit Úspěch Na Trhu Jedinečností Svě Nabídky*. Grada Publishing As.
- Ülker, İ. (1992). Dağ Turizmi. *Planlama Yöntemleri/Yüksek Dağlarımız/ Kayak Merkezleri*, Ankara. 12 - 14 sayfa.
- Ülker, İ. (2002). *Dağlarda Kırk Yıl*. Ankara. Ümit Yayıncılık.
- Ulutürk, Z. G. (1998). Türkiye'de Turizm Teşvikleri, 21. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye Turizmi Sempozyumu Bildiri Kitabı. Başkent Üniversitesi, Ankara. 163–164
- Usta, Ö. (1992). *Turizm*. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Uyanık, M. (1943). *Dağlarımız*. Ankara. BTGM Yayınları.
- Vanat, L. (2013). 2013 International Report on Snow & Mountain Tourism. Overview of the Key Industry Figures for Ski Resorts, Cenevre. 7.
- Vanat, L. (2014). 2014 International Report on Snow & Mountain Tourism. Overview of the Key Industry Figures for Ski Resorts, Cenevre.
- Vanat, L. (2018). International Report on Snow & Mountain Tourism Overview of the Key Industry Figures for Ski Resorts, Cenevre. 15.